

מונחת לו על כתפו בשבת, שעטף רק את ראשו בטלית, והניח את שאר הטלית מקופלת על כתפיו מאחור ומכאן (רש"י), והיינו בטלית מרובעת ללא שרוולים, כעין טלית מצוה שאנו מתעטפים בה (ב"י א"ח שא, לא). ויש מפרשים, שהניח את כל הטלית מקופלת על כתפיו, ולא עטף בה אפילו את ראשו (ראה רבינו חננאל, וראה כתפיו, חייב חטאת, אפילו כאשר ראשו מכוסה בה [וכפירוש רש"י] (שו"ע א"ח שא, טז), וכל שכן שחייב כשהטלית כולה מקופלת על כתפיו [שחייב גם לרבינו חננאל] (משנ"ב ושעה"צ שם) [וראה בשו"ע שם, ל ובמשנ"ב שם, לענין מקומות שדרכם לילך כך בימות החול].

ולא חנוני בלבד וכו' אלא שדרכו של חנוני לצאת קף, וגם שאר האנשים דרכם לפעמים בכך [שאלו בדבר המיוחד רק לבעלי אומנות, רק הם חייבים עליו] (מאירי). וכיון שזו הוצאה כדרך, חייבים עליה מדאורייתא (ערוך השלחן א"ח שא, צח). ■ וכך נפסק להלכה (שו"ע א"ח שא, לב, וראה שם ו-לג, פרטים נוספים).

והרשני יוצאין בסודרין שעל כתפן, ואפילו כשהם מקופלים (טור א"ח שא, לד), ואינו דומה לטלית מקופלת שהיוצא בה כשהיא על כתפיו חייב, שסודר דרך לביתו גם כשהוא מקופל (ב"י שם).

אפילו אין נימא כרוכה לו באצבעותיו. ■ וכך נפסק להלכה (שו"ע שם, ומובאים שם פרטים נוספים, שיתבאר בגמ' להלן ע"ב).

מהו לעשות מרוב בשבת - האם יש איסור לקפל את שולי הבגד ולחזקם בחוטים [בצורה הדומה קצת ל'מכפלת' שלנו] משום תיקון מנא (רש"י). ויש מפרשים, שיוצא בבגד שקיפלו או סידר את כנפיו בצורות מסוימות, שיש לדון האם זה דרך מלבוש ואסור משום הוצאה (ראה תוס' ד"ה מהו, וכע"ז ברבינו חננאל ב"ר"ף וברמב"ם שבת יט, יח).

כל אדעתא דלכנופי אסור כל דלהתנאות שרי - שתיקון קבוע של הבגד על ידי קיפולו, נחשב לתיקון מנא ואסור, ואילו קיפולו לזמן קצר מותר (רש"י). ולדעת המפרשים שהנדון על הוצאה בדרך מלבוש (כמובא לעיל בסמוך), החילוק הוא בצורת קיפול הטלית, שרק אם היא מקופלת בצורה של מלבוש, מותר (תוס' ד"ה מהו). ויש שפירשו, שדין ההוצאה תלוי בכונת הקיפול, שאם יוצא בהם כשהם מקופלים כדי שלא יקרעו או יתלכלכו אסור, שאינו דרך מלבוש, אבל כדי להתנאות מותר, שנחשב מלבוש (ראה ביאה"ל שא, לא, ע"פ ביאור הגר"א בדעת הרמב"ם). ■ להלכה, היוצא מעוטף בטלית העשויה מיריעה אחת [כעין טלית של מצוה] כאשר חלק ממנה משולשל לאחוריו וכנפיה מקופלים על כתפו או על ידו, אם עשה כן בשביל להגן על הטלית, אסור, ואם בשביל להתנאות כמנהג אנשי המקום במלבוש, מותר [וכדעת הרמב"ם הנ"ל] (שו"ע שם, וראה שם פרטים נוספים).

משנה. ונסתפג - ניגב את גופו במגבת (רש"י), שמותר לכתחילה להתנגב במגבת בשבת לאחר הרחצה [וכמשמעות לשון המשנה להלן 'מסתפגין'] (רשב"א), ושני דוונים בדבר: [א] איסור 'מלבן' לא שייך בניגוב הגוף במגבת [בשונה מהרטבת בגד במים, האסורה משום מלבן], שזה דרך כלל, ואלו 'מלבן' שייך רק בשריית בגד דרך ניקיון (תוס' לעיל ק"א, ב, בשם ר"ת), או משום שאין איסור 'מלבן' בהרטבת בגד נקי (ראה תוס' שם ב"פ ראשון; אור דודע שבת, נט, מובא באבני נזר א"ח קנט, יא, ולבושי שדר שם, כ). [ב] למרות שאסרו חכמים להרטיב בגדים שמא יבוא לסוחטם, אין איסור

המנער טליתו בשבת, מהעפר והאבק המלכלכים אותה, חייב משום תולדת מלאכת מלבן (רש"י), שכאשר הבגד מתנקה כראוי, חייבים על כיבוס גם ללא מים (שעה"צ שב, מא, וישב קושיית רעק"א בגליון הש"ס). ויש מפרשים, שמנערה מן הטל (תוס' ד"ה המנער; רא"ש), או מטינוף שבבגד (מאירי; ראה ביאה"ל שם ד"ה עליה), שלדעתם בניעור מעפר לא עוברים על מלאכת מלבן (תוס' שם; רא"ש), והדבר מותר אפילו לכתחילה כל זמן שאינו משפשף בידיו (ביאה"ל שם ד"ה יש אומרים). ויש שכתבו הטעם שאין חייבים על נייעור מעפר, לפי שאין חיוב מלבן ללא מים או משקים (ריטב"א). ויש מפרשים, שמנער טליתו מלכלוכים שדבקו בה בשעת הכנתו, וחייבו משום 'מכה בפטיש' (רמב"ם שבת י, יח, ע"פ כסף משנה, שו"ע שם, ב, וראה שם פרטים נוספים).

ולא אמרן אלא בחדתי - שלא עשו שימוש רב בבגד, והוא עדיין נראה כחדש, ואפילו באופן שהבגד עבר כבר כיבוס (ב"י א"ח שב, א, ע"פ הרמב"ם; מג"א שם, א).

ולא אמרן אלא באוקמי - בבגד שחור שדרך להקפיד על האבק שעל גביו (רש"י), או על הטל שעל גביו (ב"י שם, בדעת הראשונים הנ"ל). והוא הדין בבגד שצבעו כהה (הגרש"ז איוערבר והגר"נ קרליץ המובאים במשנ"ב מהדו' דרשו שב, הע' 2).

והוא דקפיד עליהו - שמקפיד שלא ללבוש כך את הבגד בעודו מלוכלך (רש"י), וכך יש לנקוט בסתם בכל טלית שחורה וחדשה שדרך להקפיד עליה, כל עוד לא נודע לנו במפורש שאינו מקפיד (ביאה"ל שם, ע"פ רש"י וראשונים), וכאשר ידוע שמקפיד, אסור אפילו בבגד שצבעו לבן או אדום (ביאה"ל שם).

קמחללין רבנן שבטא, שהיו אלו גלימות שחורות (רש"י), ובגלימות אלו מן הסתם דרך האנשים להקפיד עליהם (ביאה"ל שם, וכדעתו לעיל).

הנה קמחסם למתביה ליה וכו' - היה לבו נוקפו האם לתת לו את הכובע מבלי לנער הטל מעליו (רש"י כאן וב"מ כג, ב), שלא ידע האם רב יוסף מקפיד על ניקיון הכובע ואסור לנער, או שאינו מקפיד ומותר לנקותו, ומשום דרך ארץ צריך להושיט לו את הכובע נקי (שפת אמת). ויתכן לפרש שאב"י הקפיד רוב יוסף לא הקפיד, והסתפק אב"י האם ענין הקפידה תלוי בדעתו של המנער או בדעתו של בעל הבגד, והשיב לו רב יוסף שהולכים אחר בעל הבגד (ביאה"ל שם, ד"ה והוא).

■ להלכה, [א] המנער טלית חדשה שחורה שמקפיד עליה, מהטל שעל גבה, חייב (שו"ע א"ח שב, א), וכן המנקה את הטלית משאר טינוף (ביאה"ל שם). ואם אינו מקפיד ולבושו לפעמים בלי נייעור, מותר לכתחילה (משנ"ב שם). [ב] נייעור הבגד מאבק מותר לכתחילה, כל זמן שאינו משפשף את הבגד (ביאה"ל שם) [וכדעת תוס' והראשונים]. ויש אוסרים גם לנער אבק מבגד שהתקיימו בו התנאים הנ"ל [וכדעת רש"י ור"ח] (רמ"א שם), ויש לסמוך להקל על ידי נכרי, ובפרט שלפעמים יש בזה משום כבוד הבריות (משנ"ב שם). [ג] בגדר הקפידא, יש לעיין האם תלוי במנער או בבעל הבגד (ביאה"ל שם). [ד] ובגדר בגד חדש, יש שכתבו שאין אנו בקיאים בשיעורו לענין נייעורו מאבק, והמחמיר יבזר והמיקל טוב שיעשה כלאחר יד (ביאה"ל שם). [וראה במשנ"ב ובביאה"ל ובמשנ"ב מהדו' דרשו שם, פרטים נוספים].